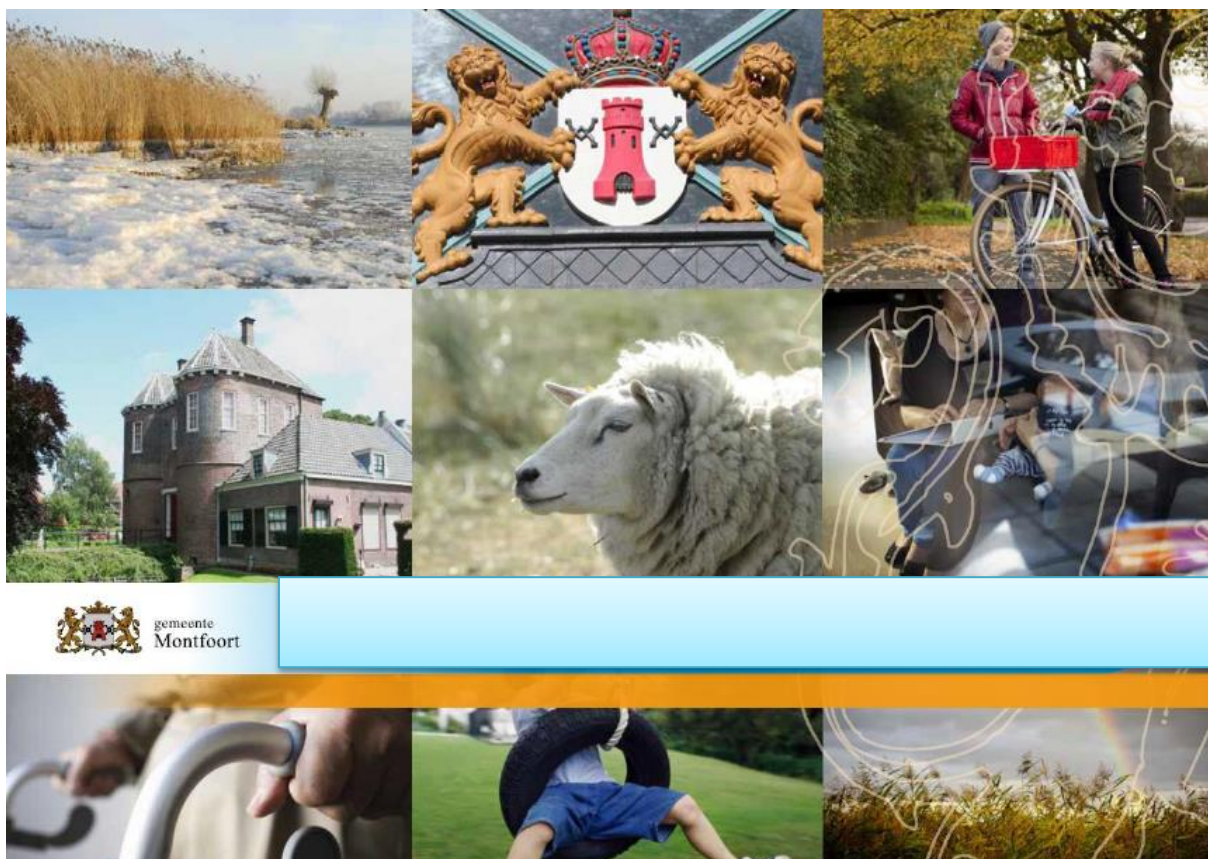

Herstelplan 2021 – 2024

Gemeente Montfoort

Inhoud

1. Aanleiding & strategie	3
2. Visie op toekomst gemeente Montfoort.....	5
2.1 Bestuurlijke koers	5
2.2 Kritische succesfactoren.....	6
2.2.1 Financiële stabiliteit.....	6
2.2.2 Organisatorische kwantiteit en kwaliteit op orde	7
2.2.3 Politiek-bestuurlijke realisme	8
3. Voorjaarsnota 2021	9
4. Voorstellen voor herstellen evenwicht in 2021 en 2022	11
4.1 Onderzoeken	11
4.1.1 Benchmark Berenschot	11
4.1.2 Scan provincie Utrecht	11
4.1.3 Moties en toezegging vanuit de begrotingsraad.....	11
4.2 Herstelplanmutaties	14
4.3 Minder regiegemeente worden	16
4.4 Additionele risico's	17

1. Aanleiding & strategie

Montfoort, bijzonder gewoon en gewoon bijzonder. Het zijn niet zomaar vijf woorden, het zijn de woorden waarmee onze gemeente zich laat kenmerken. Een gemeente die minimale (basis)voorzieningen in stand houdt, die geen overbodige luxe heeft in haar dienstverlening, maar daarin wel ‘gewoon’ goede kwaliteit levert. Het is de kern van de uitgezette bestuurlijke koers in 2018: duurzaam een eigen gemeente zijn met een goede kwaliteit van dienstverlening, dicht bij de inwoners en een ambtelijke organisatie met kennis van de lokale gemeenschap. Zelfstandige uitvoering als het kan, in samenwerking als het moet met onze ketenpartners zoals de SWOM, FermWerk en de ODrU. De afgelopen jaren zijn wij met een slanke en efficiënte organisatie erin geslaagd om deze bestuurlijke koers te varen.

Wel zien en ervaren wij aan den lijve dat het blijven voldoen aan de bestuurlijke koers steeds lastiger wordt. De financiële positie van de gemeente gaat achteruit, we ontvangen te weinig middelen vanuit de algemene uitkering en het vet is in het verleden al van onze botten gesneden. Door de decentralisaties zijn meer en complexere taken onder onze verantwoordelijkheid gekomen met een grotere focus op uitvoering, waardoor de beleidscapaciteit zwaar onder druk is komen te staan. Ook zijn de laatste 10 jaar de lokale lasten voor onze inwoners en bedrijven noodgedwongen verhoogd. Uiteindelijk hebben met name de landelijke ontwikkelingen in het Gemeentefonds geleid tot een niet sluitende begroting 2021 met bijbehorend meerjarenperspectief. Een tekort van bijna €100.000 in 2021, oplopend naar ruim €900.000 in 2024. Als gevolg daarvan staan wij onder preventief financieel toezicht van de provincie Utrecht en is voorliggend herstelplan noodzakelijk.

De ondertoezichtstelling heeft bijgedragen aan de brede lobby richting het Rijk om (financiële) verhoudingen tussen de middelen en taken van decentrale overheden in balans te brengen. Dat de financiële middelen van gemeenten een belangrijk onderwerp voor het nieuw te vormen kabinet is wordt door meerdere partijen gevonden.¹ Ook in haar brief aan de Tweede Kamer van 15 april 2021² onderschrijft minister Ollongren dat er voor de komende jaren grote financiële uitdagingen liggen. Aan deze Kamerbrief ligt het rapport ‘Gemeenten in de knel’ (april 2021) van Cebeon ten grondslag. De ondertitel daarvan spreekt boekdelen: *“Toenemende druk op financiële positie leidt tot sluipende uitholling voorzieningenniveau”*.³

Het lijkt erop dat de brede lobby effect gaat hebben. Niet alleen staan diverse signalen op ‘groen’ voor het vergroten van het Gemeentefonds, ook lijken de herverdelingseffecten voor de gemeente Montfoort positiever uit te vallen dan bij het opstellen van de begroting 2021 verwacht. Montfoort lijkt, in tegenstelling tot eerder, een voordeelgemeente te worden. Naast de ontwikkeling van het Gemeentefonds spelen nog diverse landelijke onzekerheden, zoals de lopende kabinetsformatie, hoe het demissionaire kabinet omgaat met de uitkomst van de arbitrage omtrent de jeugdzorgbekostiging, het op te stellen herstelplan Covid-19, de discussie over de mate van decentralisatie van taken (met name in het sociaal domein), de discussie over de uitvoeringskosten van de Omgevingswet en de benodigde compensatie voor decentrale overheden van de kosten voortvloeiend uit het Klimaatakkoord.

Gezien het niveau van voorzieningen en de dienstverlening, in combinatie met de diverse landelijke onzekerheden kiest het college voor het vasthouden aan de gekozen strategie:

¹ Zie onder andere: Raad voor het Openbaar bestuur (ROB), (2021) Rust-reinheid-regelmaat; Studiegroep Interbestuurlijke en Financiële Verhoudingen (2020), Als één overheid

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/04/15/kamerbrief-financiele-positie-gemeenten>

³ Cebeon, 2021, Gemeenten in de Knel.

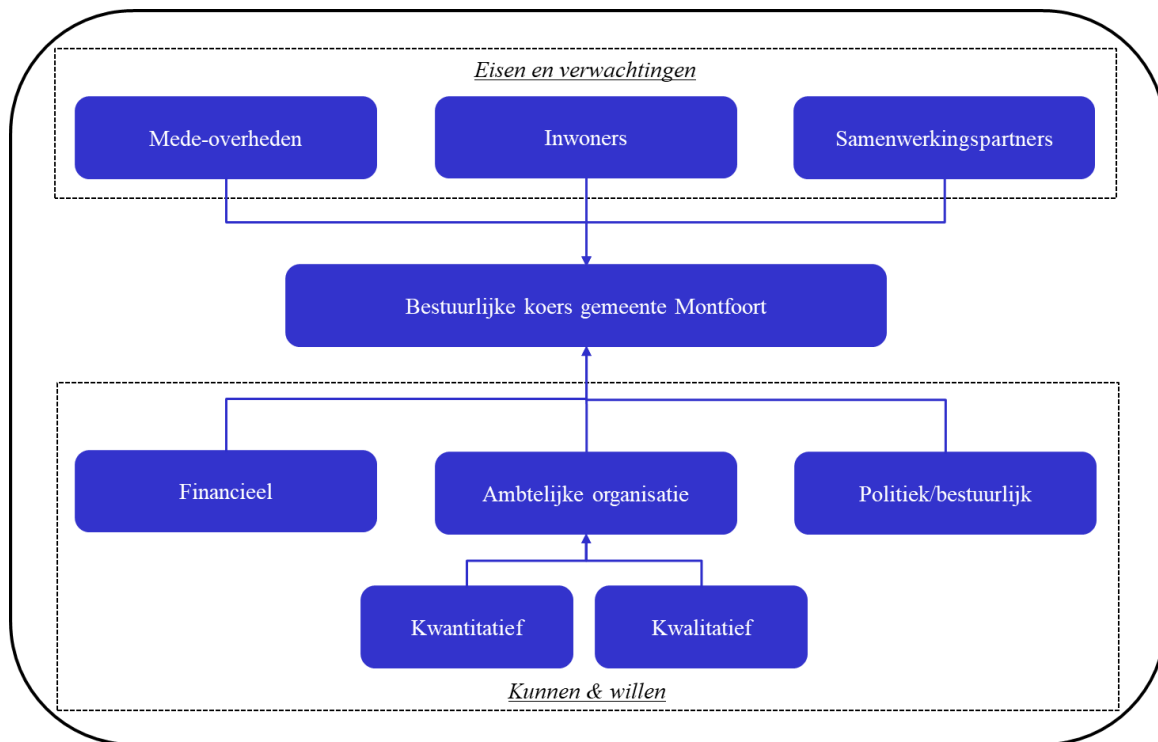
- We streven voor de begrotingsjaren 2021 en 2022 naar een sluitende begroting, we temporiseren alle niet-noodzakelijke en waar mogelijk noodzakelijke uitgaven, teneinde de algemene reserve in stand te houden;
- We nemen geen maatregelen voor de begrotingsjaren 2023 en 2024, dit in afwachting van de definitieve herijking van het Gemeentefonds en andere externe factoren zoals hierboven genoemd;
- We nemen geen onomkeerbare besluiten tot verschraken van de kwaliteit en kwantiteit van dienstverlening en het verder verschraken van (basis)voorzieningen voor onze inwoners.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 werken wij de bestuurlijke koers nader uit, waardoor inzicht ontstaat over hoe veranderingen in onze omgeving het hoofd geboden kunnen worden, dan wel welke vragen daarbij aan de orde zijn. Vervolgens vindt u in hoofdstuk 3 de Voorjaarsnota 2021. Tot slot wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op onderzoeken, de aangenomen moties uit de begrotingsraad, de verschillende voorstellen om te komen tot een sluitende begroting in 2021 en 2022, evenals enkele eerste stappen in het duurzaam kunnen blijven realiseren van de bestuurlijke koers.

2. Visie op toekomst gemeente Montfoort

Dit hoofdstuk bevat de concretisering van de bestuurlijke koers uit 2018 om een zelfstandige gemeente te zijn met een goede kwaliteit van dienstverlening, dicht bij de inwoners en een ambtelijke organisatie met kennis van de lokale gemeenschap. Hierbij wordt gedacht vanuit een denkraam van 'eisen en verwachtingen' aan de ene kant en het 'willen en kunnen' aan de andere kant. In onderstaand figuur is het denkraam schematisch weergegeven.

De eisen en verwachtingen leiden tot de bestuurlijke koers, die vervolgens gerealiseerd wordt door het samenspel van financiën, de (ambtelijke) organisatie en de politiek/bestuurlijke actoren. Bij deze categorieën wordt een vertaalslag gemaakt naar kritische succesfactoren om de bestuurlijke koers en daarmee de ambitie te realiseren.

2.1 Bestuurlijke koers

Vanuit de externe omgeving van de gemeente worden diverse eisen aan de gemeente gesteld. Onze inwoners, bedrijven en het maatschappelijk middenveld verwachten een bepaalde mate van dienstverlening, benaderen en handelen. Daarbij komen de eisen van landelijke en provinciale wet- en regelgeving en van onze samenwerkingspartners. Momenteel is de geldende bestuurlijke koers:

- Een sobere doch kwalitatief goede continue dienstverlening met behoud van het vertrouwen van inwoners;
- Het in stand houden van (basis)voorzieningen;
- Het handhaven van financiële stabiliteit;
- Het zijn van een regiegemeente bij de uitvoering van beleid;
- Het zijn van partner voor onze inwoners, zij zijn onze belangrijkste samenwerkingspartner;
- Een professionele ambtelijke organisatie, met kennis van de lokale gemeenschap en die organisatorische kwetsbaarheden ondervangt.

Externe ontwikkelingen die in de (nabije) toekomst mogelijk nopen tot herijking van de bestuurlijke koers zijn de toenemende hoeveelheid en complexiteit van taken vanuit het Rijk. Voorbeelden hiervan zijn de Omgevingswet, Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) en de toenemende

eisen op het gebied van privacy en digitale veiligheid, zoals het recht op vergetelheid en inzage in geadministreerde gegevens. Ook zijn de verwachtingen van inwoners, bedrijven en het maatschappelijk middenveld aan verandering onderhevig, waardoor een aanpassing van de bestuurlijke koers geïnitieerd kan worden.

2.2 Kritische succesfactoren

Om de bestuurlijke koers daadwerkelijk te varen zijn diverse kritische succesfactoren van belang. Deze zijn grofweg onder te verdelen in drie categorieën, namelijk:

- Financieel
- Organisatorisch
- Politiek – bestuurlijk

Het voldoen aan de factoren hierbinnen is van cruciaal belang voor het op peil houden van de voorzieningen en gemeentelijke dienstverlening. Het niet voldoen aan één factor heeft impact op de andere factoren, bijvoorbeeld geen/weinig financiële beïnvloedingsruimte noopt tot meer realisme in politiek/bestuurlijke keuzes en matiging van ambities. Mogelijk geeft het gesprek over de gevolgen van het niet kunnen of willen voldoen aan één of meerdere factoren aanleiding om de ambitie van een zelfstandige gemeente te heroverwegen.

2.2.1 Financiële stabiliteit

Financiële stabiliteit heeft tot doel het structureel kunnen voldoen aan aangegane en wettelijke verplichtingen en het kunnen anticiperen op onvoorziene omstandigheden.

Met een reëel en structureel sluitende begroting kan voldaan worden aan de aangegane en wettelijke verplichtingen die we als gemeente hebben. Ondanks forse eerdere bezuinigingsrondes en terughoudend financieel beleid de afgelopen jaren, is geen reëel en structureel evenwicht in de exploitatiebegroting ontstaan. De jaarlijks te beïnvloeden kosten zijn beperkt, aangezien vele uitgaven vastliggen in meerjarige verplichtingen. Denkt u hierbij aan kapitaallasten en verplichtingen voortkomend uit diverse gemeenschappelijke regelingen.

Het hebben van een niet reëel en structureel sluitende begroting heeft de afgelopen jaren effect gehad op de weerbaarheid en wendbaarheid van de gemeente. Diverse ratio's zeggen iets over o.a. de schuldpositie en solvabiliteit. Met name de reservepositie (solvabiliteit) is niet optimaal en neemt verder af door een niet reëel en structureel evenwicht en het niet meegroeien van de algemene uitkering. Het weerstandsvermogen staat momenteel onder druk.

Bij weerbaarheid gaat het om de structurele ruimte in de begroting, maar ook de belastingcapaciteit. Deze lokale 'knoppen' voor het genereren van additionele inkomsten naast het Gemeentefonds zijn benut; de lokale heffingen en leges zijn reeds op het maximale niveau beland. Hierdoor is Montfoort, net als vele gemeenten, voor een reëel en structureel begrotingsevenwicht zeer afhankelijk van externe ontwikkelingen.

Als bij de definitieve herijking van het Gemeentefonds en/of uit de kabinetsformatie blijkt dat Montfoort niet substantieel meer structurele middelen ontvangt dan is onze financiële stabiliteit in gevaar en daarmee een duurzaam zelfstandige gemeente.

Kritische succesfactoren

- Een toereikende omvang van de algemene uitkering via het Gemeentefonds;
- Een structureel en reëel begrotingsevenwicht, inclusief ramingen voor onderhoud en vervanging van kapitaalgoederen;
- Een voldoende weerstandsvermogen cq. omvang van algemene reserve.

2.2.2 Organisatorische kwantiteit en kwaliteit op orde

Uit de Bestuurlijke koers volgen de missie en visie voor de ambtelijke organisatie:

Missie: Een eigen organisatie die de inwoner centraal stelt, die serviceverlening dichtbij de inwoners organiseert en flexibel samenwerkingen zoekt.

Een eigen organisatie waar mogelijk, samenwerking per opgave waar nodig

Visie: Een eigen organisatie bereiken we door flexibel te werken, vanuit leidende kernwaarden voor de organisatie en de dienstverlening, te weten:

Betrokkenheid – Deskundigheid - Loyaliteit

De afgelopen jaren hebben we gezien dat gemeente Montfoort een positief imago en goede naam heeft als werkgever en daarmee een aantrekkelijk werkgever is. Vacatures worden tot op heden vlot vervuld. Daar waar het kan worden starters geworven die bij ons het vak kunnen leren, daar waar het moet wordt gekozen voor professionals. De personeelsadvertenties geven een positief maar realistisch beeld van onze organisatie. We hebben een concurrerend doch betaalbaar functieboek, fatsoenlijke secundaire arbeidsvoorwaarden, een fijne werksfeer en (daardoor) een goede mondelinge arbeidsmarkt reclame. Het is van groot belang dit zo te houden en te investeren in goed werkgeverschap. Zo kunnen we onze organisatie blijven bemensen en deze vervolgens behouden.

Om de kwaliteit en deskundigheid van de organisatie te behouden en bevorderen is het noodzakelijk te beschikken over goede mogelijkheden voor opleiding, vorming en training. Het jaarlijks beschikbare opleidingsbudget biedt genoeg ruimte en is tot op heden toereikend gebleken. Daarnaast beschikken wij in samenwerking met de gemeenten Woerden, Oudewater en Lopik, over een eigen opleidings- en ontwikkelinstituut: de Groene Hart Academie. Met genoemde gemeenten onderzoeken we momenteel de mogelijkheden om gebruik te maken van elkaars professionele medewerkers bij inwerktrajecten voor starters in onze organisatie.

Een goed bemenste organisatie met deskundige en efficiënte medewerkers is weerbaar en levert kwaliteit. Zowel als zelfstandige organisatie die productief moet kunnen samenwerken met een bestuur dat elke vier jaar weer wezenlijk anders kan zijn en opereren, als ook als robuuste samenwerkingspartner. Een partner die niet onderdoet bij de kracht van het getal maar de gemeenschap van Montfoort sterk en zelfverzekerd vertegenwoordigt.

Vanuit de financiële positie en de omvang van onze gemeente volgen enkele kwetsbaarheden; er is zeer beperkte ruimte om op onvoorziene gebeurtenissen en op projecten buiten going concern te anticiperen. Ook hebben wij relatief veel 'één-pittersfuncties', waardoor het bij verlof en/of ziekte een uitdaging is om zijn/haar taken op te kunnen vangen. Ook brengt dit het risico met zich mee dat de gewenste kwaliteit van dienstverlening als ook de mate waarin we partner zijn van en voor onze inwoners, inclusief reactiesnelheid, niet altijd gerealiseerd kan worden.

Kritische succesfactoren:

- Effectief partnerschap met onze inwoners en maatschappelijk middenveld;
- Positief imago als werkgever om kwantitatief en kwalitatief voldoende medewerkers te kunnen aantrekken en behouden;
- Borgen van, en blijven investeren in, goed werkgeverschap zowel in arbeidsvoorwaarden als in werksfeer;
- Borgen van, en blijven investeren in, opleidingsmogelijkheden zowel in middelen als in samenwerking.

2.2.3 Politiek-bestuurlijke realisme

Een deskundig(e) en betrokken raad en college zijn zich bewust van hun verantwoordelijkheden en de grenzen daarvan. Tevens houden zij bij het bepalen van het ambitieniveau rekening met de beperkte financiële middelen en slanke ambtelijke organisatie. Ervan uitgaande dat de missie is dat de dienstverlening aan de inwoner centraal staat, laten zij de ambtelijke organisatie daarvoor voldoende ruimte en zetten zij deze niet onnodig in voor taken die de eigen politieke agenda raken. Men dient derhalve prudent om te gaan met het neerleggen van taken bij de organisatie waar het gaat om bijvoorbeeld het uitwerken van alternatieve scenario's, het (laten) verrichten van nadere onderzoeken, artikel 5.32-vragen en/of moties vreemd aan de orde van de dag. We accepteren dat niet alles (tegelijkertijd) kan en dat dit soms spanning met de controlerende rol van de raad met zich meebrengt. Dit realisme, in combinatie met de eisen aan behoorlijk bestuur, maakt dat de gemeente Montfoort een betrouwbare partner is die haar wettelijke taken en dienstverlening naar tevredenheid uitvoert binnen redelijke termijnen.

De directe en enkelvoudige dienstverlening aan onze inwoners door het KCC is op orde. Telefoon, receptie en burgerzaken zijn bemenst en producten worden binnen de hiervoor gestelde termijnen klantvriendelijk geleverd. Onze buitendienst verzorgt naar behoren de openbare ruimte van de gemeente. Maatschappelijke voorzieningen worden sociaal en doelmatig verstrekt. Met andere woorden: we hebben de uitvoering op orde. Echter, er ligt meer dan dat op het bordje van de gemeente, zoals strategiebepaling en ontwikkelingsvraagstukken. Er moet goed ruimtelijk en sociaal beleid worden ontwikkeld, we moeten verduurzamen, nieuwe wettelijke taken moeten worden opgepakt en de openbare ruimte moet adequaat en veilig worden beheerd.

Onze omvang noopt ons tot het bewust maken van keuzes met acceptatie van de consequenties van die keuzes. Wat is echt noodzakelijk voor onze gemeente en waar kunnen we beter aan de zijlijn blijven staan en ons slechts op de hoogte (laten) stellen? Daar waar we in ontwikkelingen mee willen of moeten, is het zaak de (regionale) lead zo veel mogelijk te pakken, niet in de laatste plaats uit oogpunt van profilering in de regio (arbeidsmarktreclame maar ook als mogelijk aantrekkelijke samenwerkingspartner). Dit vraagt om aandacht voor de kwaliteit van bestuurders en raadsleden.

Kritische succesfactoren:

- Bewustzijn van verantwoordelijkheden en grenzen daarvan;
- Realisme in het bevragen van de ambtelijke organisatie;
- Realistisch ambitieniveau voor de kwaliteit van dienstverlening;
- Bewust kiezen voor leidend of volgend per landelijke of regionale ontwikkeling;
- Kwaliteit van bestuur op orde houden.

3. Voorjaarsnota 2021

Sinds dat de begroting 2021 afgelopen november is vastgesteld hebben diverse ontwikkelingen plaatsgevonden. In dit hoofdstuk vindt u de voorjaarsnota waarin we deze ontwikkelingen financieel inzichtelijk maken.

Het totaal saldo van de mutaties van de voorjaarsnota is voor het jaar 2021 € 9.870 voordelig. In de volgende tabel vindt u een overzicht van alle opgenomen mutaties in deze voorjaarsnota. Onder de tabel wordt per mutatie een korte omschrijving gegeven over de reden en/of inhoud van de mutatie.

Mutaties voorjaarsnota 2021

(Bedragen * € 1.000)

	Programma	2021		2022		2023		2024	
1. Aanschaf zoutstrooier, kapitaallasten	3,7	-	-	-2	N	-2	N	-2	N
2. Wijziging verdeelsleutel inkoop Utrecht West	5	-9	N	-9	N	-9	N	-9	N
3. Stelpost jeugd	5,7	-	-	-11	N	-	-	-	-
4. Mutaties decembercirculaire	4,5,7	29	V	-	-	-	-	-	-
5. Wijziging Algemene uitkering	7	-50	N	-50	N	166	V	210	V
6. Wijziging huisvesting- en facilitaire kosten	1,4,6	40	V	27	V	27	V	27	V
7. Zaaksysteem, website en intranet	6	-	-	28	V	-	-	-	-
Totaal mutaties voorjaarsnota 2021		10	V	-17	N	182	V	227	V

Kredieten voorjaarsnota

Investing	Krediet per 2021	Planning jaar afronding
Zoutstrooier	€ 18.500	2021
Nieuw zaaksysteem	€ 67.075	2022
Vervanging website en intranet	€ 50.000	2022

Toelichting mutaties

1. Aanschaf zoutstrooier

In 2021 is het wenselijk dat een zoutstrooier aangeschaft wordt, dit omdat de oude strooier niet goed meer functioneert. Wij verzoeken hiervoor een krediet van € 18.500 beschikbaar te stellen. De jaarlijkse kapitaallasten bedragen € 2.035.

2. Wijziging verdeelsleutel inkoop Utrecht West

Door de uittreding van de gemeente Stichtse Vecht wijzigt de verdeelsleutel voor de kosten voor inkoop via Utrecht West met ingang van 2021. De bijdrage van Montfoort wordt hierdoor € 9.188 hoger dan begroot.

3. Stelpost jeugd

In de begroting 2021 is met ingang van 2022 een stelpost 'Uitkomst onderzoek jeugdzorg' opgenomen voor de verwachte hogere Rijksbijdrage jeugdhulp. In de septembercirculaire 2020 is deze hogere bijdrage voor het jaar 2022 opgenomen. De werkelijke bijdrage is € 11.000 lager dan de opgenomen stelpost.

4. Mutaties decembercirculaire

In de decembercirculaire is de bijdrage voor het sociaal domein iets verhoogd. Via de decembercirculaire 2020 wordt voor 2021 extra budget in verband met corona toegekend (€ 58.864). Dit is o.a. bestemd voor ondersteuning cultuursector (€ 18.170) en het sociaal domein (€ 22.698). De algemene uitkering van het Gemeentefonds stijgt op basis van de decembercirculaire 2020 als gevolg van ontwikkelingen in het accres, de uitkeringsfactor en de maatstaven in 2021 met € 7.000.

5. Wijziging Algemene uitkering

Door gewijzigde maatstaven dienen de inkomsten uit de Algemene uitkering voor 2021 en 2022 met € 50.000 negatief te worden bijgesteld (2023 € 166.000 en 2024 € 210.000 positief).

6. Wijziging huisvesting- en facilitaire kosten

In verband met gedeeltelijk sloop van het pand aan de Bovenkerkweg 74 is de WOZ verlaagd, waardoor wij minder belastingen voor dit pand betalen (€ 1.000). De opbrengsten van huren van de Watersportvereniging Montfoort en Montfoortse Hengelsportvereniging waren per abuis nog niet in de begroting 2021 opgenomen (€ 2.000). De V.V.E. voor de multifunctionele accommodatie De Brede Vaart is in het verleden opgericht. De kosten voor energie en drinkwater zijn nog geraamd en komen te vervallen (€ 13.000). Voor Zalencentrum de Vaart worden meer huuropbrengsten gerealiseerd. De verhuur voor Huis van ervaring leidt tot € 20.000 hogere inkomsten. Een tweetal facilitaire budgetten kunnen door het thuiswerken in verband met de Covid-19 pandemie eenmalig worden afgeraamd. Het betreft de budgetten voor restauratieve voorzieningen en abonnementen (€ 13.000).

7. Zaaksysteem, website en internet

Het zaaksysteem Mozard wordt in ieder geval tot mei 2022 beheerd en onderhouden op het netwerk van de Gemeente IJsselstein. Omdat op dat moment ook de contractperiode met Mozard afloopt is in oktober 2020 gestart met een aanbestedingstraject voor een nieuw zaaksysteem. Tijdens de implementatie van het nieuwe zaaksysteem wordt gestart met de uitfasering van Mozard.

De eenmalige investering in het nieuwe zaaksysteem bedraagt € 67.075. De jaarlijkse onderhoudskosten zijn geraamd op € 20.485 per jaar. Omdat de website en het intranet geïntegreerd zijn binnen het huidige zaaksysteem is ook aanpassing daarvan noodzakelijk, met een eenmalige investering voor de website en het intranet van € 50.000 met jaarlijkse onderhoudskosten van € 20.000.

De jaarlijkse lasten voor het huidige zaaksysteem (inclusief website/intranet) bedragen € 68.485. Met de komst van het nieuwe systeem komen deze lasten te vervallen en komt dit deel van het budget vrij. De lasten voor de overgang naar en het beheer van het nieuwe zaaksysteem, website en intranet bedragen jaarlijks (maximaal) € 68.425. De lasten voor het nieuwe systeem kunnen daarmee volledig opgevangen worden binnen het vrijkomende deel van het ICT-budget. Verzocht wordt de kredieten voor het nieuwe zaaksysteem en vervanging van de website en intranet beschikbaar te stellen

4. Voorstellen voor herstellen evenwicht in 2021 en 2022

In dit hoofdstuk doen wij geven wij eerste een overzicht diverse onderzoeken die aan de voorstellen voor het herstellen van evenwicht ten grondslag liggen. Hierbij gaan wij ook in op de verschillende aangenomen moties uit de begrotingsraad van 9 november 2020. Vervolgens vindt u voorstellen waarmee het begrotingsevenwicht in de jaren 2021 en 2022 hersteld wordt. Daarbij wordt tevens inzicht gegeven in de meerjarenraming, ontwikkeling van de algemene reserve en de weerstandratio. Daarna vindt u een voornemen van het college om het uitgangspunt van het zijn van regiegemeente minder stringent te hanteren. Tot slot benoemen wij enkele risico's.

4.1 Onderzoeken

4.1.1 Benchmark Berenschot

Uit de begin 2021 gehouden benchmark door Berenschot blijkt dat onze totale kosten per inwoner lager zijn dan het gemiddelde in onze referentiegroep. Als we kijken naar onze uitvoeringskosten dan zien we dat onze formatieomvang kleiner en onze inhuur lager is dan gemiddeld. De uitvoeringskosten zijn overigens niet gedaald ten opzichte van 2018, het jaar waarin de vorige Benchmark is uitgevoerd. Maar de kosten zijn minder hard gestegen dan onze referentiegemeenten.

Wat onze uitgaven betreft, daar zien we dat we relatief gezien minder uitgeven aan educatie (vastgoed schoolgebouwen), aan kunst, cultuur & oudheidkunde en aan recreatie & ontspanning. Voor het overige zitten we rond een gemiddeld uitgavenpatroon behalve daar waar het de kosten betreft voor taken belegd bij derden (externe kosten). Gezien de mate van regiegemeente die we zijn is dat niet verwonderlijk; Montfoort is momenteel regiegemeente nummer 1 binnen onze referentiegroep. Het zijn van regiegemeente brengt met zich mee dat de kosten minder beheersbaar en beïnvloedbaar zijn. Daarnaast is extra afstemming benodigd, die acceptabel is als we zelf niet in staat zijn om de diensten tegen lagere kosten te realiseren. Onze zeer hoge kosten voor de OdrU (Wabo- en Milieutaken) springen negatief in het oog; deze zijn niet verklaarbaar vanuit de benchmark. De vraag die uit de benchmark naar voren komt is of het zijn van regiegemeente voor alle huidige op afstand gezette taken het beoogd effect tegen redelijke middelen sorteert.

4.1.2 Scan provincie Utrecht

De provincie Utrecht heeft sinds begin 2021 een programma Sterk Utrechts Bestuur, waarbinnen een financiële scan als instrument wordt ontwikkeld. Montfoort is een van de pilot gemeente, over de uitkomsten van de scan wordt de gemeenteraad door de provincie in een informatieavond geïnformeerd. De scan geeft inzicht in *“de lasten, baten, kengetallen, toont aan of tekorten overbrugbaar zijn en waar een organisatie efficiënter kan werken.”*

4.1.3 Moties en toezegging vanuit de begrotingsraad

Tijdens de begrotingsraad op 9 november 2020 zijn diverse moties aangenomen en één toezegging gedaan gericht op het inzichtelijk krijgen van interventies waarmee mogelijk de financiële positie verbeterd kan worden. In deze subparagraaf staan de bevindingen over deze mogelijke interventies.

Verkoop van historisch (commercieel) vastgoed

Het gaat dan om het Kasteel, de Commanderie, Het Oude Stadhuis en Kasteelplein 4. Drie van de vier van deze panden worden momenteel verhuurd. De contracten lopen nog tot en met 2024. Deze verhuur levert een structurele opbrengst op. Verkoop leidt tot een incidenteel, eenmalig voordeel ten behoeve van de algemene reserve, maar leidt tot een structureel nadeel vanwege het wegvallen van huurinkomsten. Los daarvan is de markt voor deze panden (o.a. vanwege de coronapandemie) op dit moment dermate onzeker, zo onzeker dat de door ons geconsulteerde makelaar geen taxatie af geeft. Hierdoor is het niet mogelijk om in te schatten of de verkoop de komende jaren een reële

opbrengst gaat opleveren. Het is dan ook op z'n vroegst pas in 2023 opportuun om een eventuele discussie te voeren over het al dan niet verkopen van ons historisch (commercieel) vastgoed.

Gebruiker betaalt

De raad heeft op 15 maart 2021 de beleidsnotitie inzake exploitatie, onderhoud en beheer gemeentelijk vastgoed, vastgesteld. Op dit moment worden door de organisatie gesprekken gevoerd of zijn gepland met alle gebruikers van het gemeentelijk vastgoed. Eind dit jaar wordt de raad op de hoogte gesteld welke financiële consequenties het zal hebben wanneer 'de gebruiker en/of vervuiler betaalt' wordt ingevoerd.

Met de beheerders en gebruikers van de sportaccommodaties loopt een separaat traject, waarbij ook de motie van de ChristenUnie over besparingspotentieel op de lasten wordt betrokken. Gezien de doorlooptijd van dat traject en de mate van betrokkenheid van beheerders en gebruikers is het momenteel voorbarig aan dit traject budgettaire gevolgen te verbinden.

1-loket jeugd & sociaal team

Het verzoek is gedaan om te verkennen of het mogelijk is om bepaalde onderdelen van de uitvoeringsorganisaties in het sociaal domein samen te voegen om zo te komen tot dezelfde of meer kwaliteit binnen het beschikbare budget. Het betreft een verkenning op:

1. Bedrijfsvoering(sonderdelen): samenvoeging is efficiënter of goedkoper;
2. Werkwijzen: verdere integratie van processen biedt betere dienstverlening.

De verkenning heeft plaatsgevonden bij het sociaal team, het jeugdteam en Ferm Werk. Aangezien Ferm Werk een gemeenschappelijke regeling is, is bij de verkenning het integreren van haar bedrijfsvoeringsonderdelen met de lokale teams buiten beschouwing gelaten,

De conclusie van de verkenning is, dat het samenvoegen van één of meer losse onderdelen van de uitvoeringsorganisaties, waaronder de loketten, niet tot verbetering van de dienstverlening leidt zonder dat dit meer gaat kosten. Op de elementen overhead (HR, huisvesting, ICT etc.) heeft de verkenning geen efficiencykansen opgeleverd. Personeelslasten zitten vast via de CAO's, aansturing is nu al lean in beide gevallen, huisvesting is al gezamenlijk en beide teams benutten hetzelfde zaakstelsel. Voor HR, opleiding en financiën wordt door de moederorganisaties gezorgd (SWOM en stichting De Thuisbasis), waardoor losweken en opnieuw integreren geen efficiëncyslag lijkt.

Eén sociaal domeinloket voor alle inhoudelijke ondersteuningsvragen is niet realistisch en ook niet nodig, aangezien het overgrote deel van deze vragen enkelvoudig is. Van belang is dat voor meervoudige vragen de samenwerking tussen de uitvoeringsorganisaties aanwezig is. Er zal ingezet worden deze samenwerking te optimaliseren door deze te standaardiseren en waar mogelijk te intensiveren. Voor wat betreft dit laatste zullen de uitvoeringsorganisaties elkaar meer voeden met informatie en worden er casusbesprekingen georganiseerd. Ook het toepassen van de omgekeerde toets zal hieraan bijdragen, maar door de coronamaatregelen is dit nog niet tot volle wasdom gekomen. Voor betreft de informatievoorziening zal met een nieuwe website van de gemeente gekeken worden om de vindbaarheid van de uitvoeringsorganisaties te verbeteren.

Subsidies

De gemeenteraad heeft op 9 november 2020 de motie aangenomen om te verkennen of het anders organiseren van de subsidieverkenningen financieel aantrekkelijk is. Dat gebeurt nu door een extern bureau voor circa €15.000 per jaar.

Als onderlegger is een quick scan uitgevoerd bestaande uit: (1) een nadere analyse van inzet en resultaat van de huidige werkwijze bij de subsidie verkenningen, en (2) een oriëntatie van mogelijkheden bij gemeente Utrecht.

Kort samengevat leverde de analyse het inzicht op dat de ontvangen subsidies en de verantwoorde subsidies ruim opwegen tegen de jaarlijkse kosten van de dienstverlening. Het betreft subsidies die hebben bijgedragen aan het realiseren van zaken conform beleid, in 2019 en 2020 is voor circa €218.000 aan subsidies aan ons toegekend. De ontvangen subsidies waren onder andere oor de Stadsmuur, de Wijk-GGZ, kruispunt Doeldijk en het Toeristisch overstappunt Linschoten.

Uit de analyse blijkt tevens dat kleine(re) gemeenten een dergelijke dienstverlening niet zelf kunnen organiseren. Dat geldt ook voor de gemeenten in onze regio. De oriëntatie bij gemeente Utrecht wees uit dat er daar twee organisatieonderdelen betrokken zijn bij subsidies, namelijk verkrijging van Europese subsidies en afwikkeling van de eigen gemeentelijke subsidies.

Dit is niet de dienstverlening die gemeente Montfoort nu extern heeft belegd namelijk de verkenning van subsidiemogelijkheden en begeleiding van het proces in aanvraag en verantwoording. De gemeente Utrecht heeft aangegeven deze dienstverlening niet aan onze gemeente te kunnen geven.

Vanwege bovenstaande feiten zal de huidige opdracht inzake de dienstverlening bij subsidiemogelijkheden worden voortgezet tot 1 januari 2023 (einde opdracht). In 2022 zal opnieuw beoordeeld worden of de voortzetting van de dienstverlening wenselijk is. Als dat zo is dan zal bij een nieuwe opdracht ook de optie 'no cure no pay' worden betrokken.

Verlagen subsidieplafond

Bij het vaststellen van de Aanvullende maatregelen begroting 2021 heeft de raad opdracht gegeven de implicaties inzichtelijk te maken van *het verlagen van het subsidieplafond, en specifiek ten aanzien van de niet-wettelijke en welzijnstaken SWOM en de inzet van Handje Helpen*.

Aan de hand van het definitieve subsidieoverzicht 2021 zijn de subsidies geclassificeerd naar wettelijk / meerjarig verplicht / niet wettelijk. Tevens zijn de consequenties geïventariseerd van het verminderen of beëindigen van de niet wettelijke subsidies.

Uit die analyse blijkt dat aanscherping of vermindering van de bijdragen aan de niet wettelijke taken rechtstreeks de levensvatbaarheid raakt van onze voorzieningen, en daarmee de sociale cohesie en ondersteuning aan onze inwoners benadeelt. De benchmark van bureau Berenschot toont daarnaast dat onze gemeente al een sober voorzieningen niveau heeft.

Op basis van bovenstaande onderkent het college het (mogelijk onomkeerbare) risico dat voorzieningen niet overeind kunnen blijven als het subsidieplafond wordt verlaagd. Mede in het licht van de benchmark wil het college dat risico niet lopen.

Niet-wettelijke taken GGD regio Utrecht

In een door de raad op 9 november 2020 aangenomen motie is aan ons college het verzoek neergelegd een onderzoek in te stellen naar het besparingspotentieel op niet-wettelijke taken die in het kader van de jeugdgezondheidszorg en opvoedondersteuning zijn belegd bij de GGD regio Utrecht.

In de samenwerkingsovereenkomst 2021 met de GGD regio Utrecht worden de volgende niet-wettelijke taken opgevoerd voor een totaal bedrag van € 11.284,-.

- Woon hygiënische problematiek; ondersteuning ingeval van ernstige vervuiling van woning en doorgeleiding naar de hulpverlening;
- Stevig ouderschap: ondersteuning aan gezinnen waar de omstandigheden zwaarder zijn dan gemiddeld; gemaximeerd op drie trajecten;

- Prenatale huisbezoeken; ter ondersteuning van kwetsbare ouders die al voor de geboorte begeleiding nodig hebben in ; gemaximeerd op drie trajecten;
- Advisering vrijstelling leerplicht; maximaal twee trajecten;
- Advisering nuchter verstand; inzet van adviseur gezondheidsbevordering in het kader van preventie problematisch alcohol- en drugsgebruik;
- Algemeen aanvullend lokaal onderzoek; dit is bijvoorbeeld aan de orde als de tijgermug zich weer aandient.

Vanuit het oogpunt van het zoveel mogelijk in stand houden van onze dienstverlening, zeker voor kwetsbare inwoners, achten wij het niet gewenst op deze dienstverlening dan wel voorziening kosten te besparen. Gelet op het bedrag zal een bezuiniging zeer beperkt zijn, maar kan dit een betrokken inwoner direct raken. Voor de laatste twee genoemde onderwerpen kan een beroep op de GGD worden gedaan zonder dat deze tot aanvullende opdrachten met dito kosten moet leiden.

Zero based budgetting

Aan de ingediende motie is uitvoering gegeven door een benchmark door Berenschot te laten uitvoeren en ons aan te dragen voor de pilot van de financiële scan van de provincie Utrecht. De bevindingen uit de benchmark zijn in paragraaf 3.2.1 toegelicht en het doel van de scan in 3.2.2. Het alternatief van nieuw beleid alleen invoeren als gelijktijdig oud beleid wordt geschrapt kan de raad nu al toepassen.

Besparingspotentieel ambtelijke organisatie

Zoals uit de benchmark van Berenschot blijkt heeft de gemeente Montfoort een slanke en efficiënte organisatie. Ondanks deze constatering heeft het efficiënter inrichten van de ambtelijke organisatie continu de aandacht. Zo zijn eind 2020 een deel van de taken bij de OdrU teruggehaald, waaronder vergunningverlenings-, toezicht en handhavingsbeleid. De bijkomende budgetverlaging voor de OdrU is aangewend voor het opvangen van formatieve consequenties en de uitbreiding van onze BOA capaciteit.

4.2 Herstelplanmutaties

Mutaties herstelplan 2021

	(Bedragen * € 1.000)			
	2021	2022	2023	2024
1. Sluiting E-loket gaat niet door	-3	-3	-3	-3
2. Opbrengst Voorvliet en Kop IJsselveld	177	-	-	-
3. Latere start bijdrage U10	11	-	-	-
4. RHC - extra personele kosten e-depot	-	-	-8	-8
5. Aanpassing nuts/service kosten Brede Vaart	17	-	-	-
6. Extra kapitaallasten scouting vervallen	-	7	-	-
7. Kunstgras vervanging	-	110	-	-
8. Leges omgevingsvergunning	-	75	-	-
9. Renovatie binnenstad	-	60	-	-
10. Reductie diverse personeelsbudgetten	-	25	-	-
Totaal mutaties herstelplan 2021	202	274	-11	-11

Toelichting mutaties

1. Sluiting E-loket gaat niet door

Op 15 maart 2021 heeft u besloten om het E-loket via U-Thuis wel te continueren en daarmee uw besluit over het amendement bij de begrotingsraad van 9 november 2020 te overrulen.

2. Opbrengst Voorvliet en kop IJsselveld

De grondexploitaties worden in 2021 afgesloten, beide met, zoals het zich nu laat aanzien, een positief financieel resultaat. Hierdoor ontstaan twee incidentele inkomsten van naar verwachting in totaal € 177.000 in het jaar 2021.

3. Latere start bijdrage U10

Op 31 mei 2021 is besloten om per 1 juli 2021 toe te treden tot het samenwerkingsverband U10. In de aanvullende begrotingsvoorstellen was rekening gehouden met de lidmaatschapsbijdrage voor het gehele jaar. Derhalve kan de helft van het geraamde bedrag als voordeel worden opgenomen.

4. RHC extra personele kosten e-depot

Door het Regionaal Historisch centrum (RHC) is voor haar deelnemers een e-depot aangeschaft voor het duurzaam bezwaren van digitale archieven. De extra kosten die hiermee gemoeid zijn worden verdeeld onder de deelnemers, voor Montfoort betekent die een toename van € 8.000 per jaar vanaf 2023.

5. Aanpassing nuts/service kosten Brede Vaart

Nuts / service kosten worden via een voorschotnota in rekening gebracht en jaarlijks afgerekend naar werkelijkheid. Per abuis zijn de jaren 2016 t/m 2018 niet goed afgerekend en waren de jaren 2019 en 2020 helemaal nog niet afgerekend. Dit leidt voor 2021 tot € 17.000 hogere inkomsten.

6. Extra kapitaallasten scouting vervallen

Met het bestuur van de scouting wordt overleg gevoerd over hoe een nieuw te realiseren scoutinggebouw plaats kan vinden. Momenteel onderzoek de scouting wat zij daar zelf in kunnen doen. Hierdoor is nog geen definitieve besluitvorming door de raad mogelijk. De realisatie zal van het nieuwe gebouw zal niet in 2021 zijn, waardoor de geraamde kapitaallasten in 2022 kunnen komen te vervallen.

7. Kunstgras vervanging

In de aanvullende begroting 2021 is een reservering opgenomen van € 110.000 voor kapitaallasten voortvloeiend uit het integraal beleidsplan sportaccommodaties, op basis van een eerste grove inschatting. Dit traject is nog niet afgerond en wordt in samenwerking met de beheerders en gebruikers van de sportaccommodaties gedaan. Voor het jaar 2021 zijn geen vervangingen voorzien, waardoor de reservering in 2022 kan vervallen.

8. Leges omgevingsvergunning

De tarieven voor omgevingsvergunningen zijn met ingang van 1 januari 2021 verhoogd naar 100% kostendekkend. Bij de begroting 2021 is uitgegaan van een eenmalige meeropbrengst, omdat de Omgevingswet per 1 januari 2022 ingevoerd zou worden. Doordat de invoering van deze wet met een half jaar is uitgesteld, is het reëel om ook in 2022 een deel van de meeropbrengsten op te nemen. Uitgaande van een conservatieve schatting wordt in 2022 hiervoor € 75.000 geraamd.

9. Renovatie binnenstad

De uitvoering van de eerste fase van het uitvoeringsprogramma binnenstad staat gepland in 2021/2022. Het gaat daarbij het met name gaat om herstraten van de Hofstraat/Om 't Hof/Hofplein en de aanleg van een dertigtal parkeerplaatsen ten oosten van de binnenstad. In 2021 wordt gestart met de werkzaamheden, de oplevering is niet eerder dan begin 2022. De geraamde kapitaallasten in 2022 komen hiermee te vervallen.

10. Reductie diverse budgetten ten behoeve van personeel

Ten tijde van de Covid-19 pandemie is gebleken dat thuiswerken, het nieuwe werken is geworden. De stellige verwachting is dat er meer thuisgewerkt gaat worden. De besparing die dit oplevert door lagere kosten van het woon-werkverkeer en dienstreizen wordt in 2021 ingezet voor de aanpassing van het stadskantoor op hybride werken en voor facilitering van het thuiswerken. Samen met het meer dan voorheen volgen van 'incompany trainen' via de GroeneHart-Academie, verwachten we in 2022 € 25.000 minder uit te geven. Op basis van ervaringen in 2021 en het eerste half jaar van 2022 wordt gezien wat het meerjarig effect is.

Meerjarenraming 2021-2024

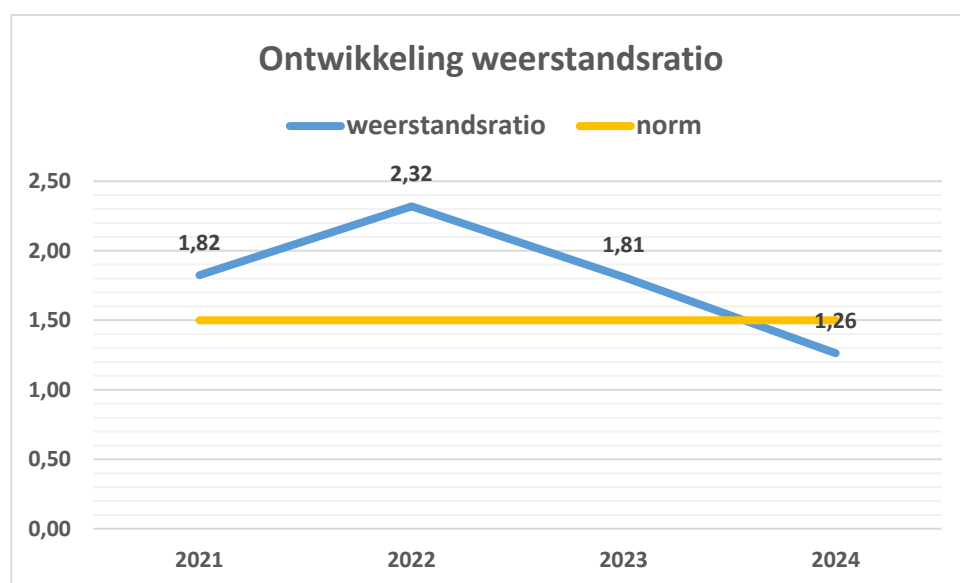
De verwerking van de financiële mutaties voorjaarsnota, herstelplan en meicirculaire, leidt tot de nieuwe meerjarenraming 2021-2024 in onderstaande tabel.

Saldo meerjarenraming 2021 - 2024	2021	2022	2023	2024
Saldo meerjarenraming 2021 - 2024	-99	-253	-957	-914
Mutaties voorjaarsnota 2021	10	-17	182	227
Mutaties herstelplan 2021	202	274	-11	-11
Mutaties meicirculaire 2021	126	537	229	98
Begrotingssaldo 2021 - 2024	238	540	-557	-600

Ontwikkeling algemene reserve en weerstandsratio

Onderstaande tabel en grafiek, laten de ontwikkeling in de algemene reserve en weerstandsratio zien, bij de gewijzigde meerjarenraming 2021-2024.

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Algemene reserve	3.185.102	2.000.224	2.540.871	1.984.377
Resultaatbestemming (jaarresultaat 2020)	-1.237.822			
Onttrekking begroting 2021	-185.526			
Saldo algemene reserve	1.761.754	2.000.224	2.540.871	1.984.377
Saldo begroting 2021	238.470			
Saldo begroting 2022		540.647		
Saldo begroting 2023			-556.494	
Saldo begroting 2024				-601.324
Saldo algemene reserve na begrotingsdoorrekening (ultimo jaar)	2.000.224	2.540.871	1.984.377	1.383.053

Conform ons financieel beleid moet de factor voor het weerstandsvermogen minimaal 1,5 zijn. Voor 2021 en 2022 wordt hieraan voldaan. Dit komt mede door de mutaties uit het herstelplan. Voor de begrotingsjaren 2023 en 2024 zijn er geen maatregelen genomen, in afwachting van diverse landelijke ontwikkelingen. Zo heeft de definitieve herijking van het Gemeentefonds een groot effect op het weerstandsvermogen en het daarbij behorende ratio.

4.3 Minder regiegemeente worden

In de bestuurlijke koers is opgenomen dat Montfoort een regiegemeente is, dit vanuit de gedachte van een efficiënte uitvoering. Voor diverse taken gebeurt dit ook naar volle tevredenheid. Wel zien we dat, meer dan bij andere gemeenten, wij onze uitgaven minder kunnen beïnvloeden door

vastgelegde verhoudingen in gemeenschappelijke regelingen. Door het principe van regiegemeente wat los te laten ontstaat de mogelijkheid om per uit te voeren taak het terughalen daarvan naar de eigen ambtelijke organisatie te overwegen.

Terughalen niet-wettelijke taken OdrU

De benchmark van Berenschot bevestigt ons vermoeden vanuit het rapport van adviesbureau KokxDeVoogd dat onze uitgaven aan de OdrU zeer fors zijn. Hoog ook in vergelijking met andere omgevingsdiensten en dan nog in het bijzonder voor onze gemeente. De benchmark gaat hierbij uit de begrote uitgave en dus niet van de realisatie die de laatste jaren steeds een overschrijding laat zien. De OdrU onderkent niet dat ze te duur zijn en is niet in staat om hun substantieel hogere kosten te verklaren. Ook ervaren wij niet dat de OdrU zich van hun rol in het creëren van transparantie bewust is. Door het ontbreken van transparantie is het niet mogelijk om lokaal prioriteiten te stellen en te sturen in de dienstverlening en financiën van de OdrU. Daarom voelen wij ons genoodzaakt om op zo kort mogelijke termijn uit te treden uit de gemeenschappelijke regeling voor alle niet-wettelijke taken.

Dit voornemen leidt niet tot een reductie van uitgaven, het is een voornemen gericht op het binnen de begroting uitvoeren van de gemeentelijk bouwtaken. En daarmee geen overschrijdingen meer die leiden tot een negatief jaarrekeningresultaat.

4.4 Additionele risico's

In de loop van 2021 hebben ontwikkelingen plaatsgevonden die een additioneel risico met zich meebrengen. De volatiliteit in deze ontwikkelingen brengen met zich mee dat de omvang van de risico's nog niet te kwantificeren zijn. Onderstaand vindt u een toelichting op de risico's.

- **FermWerk**
Het jaarrekeningresultaat 2020 van Ferm Werk is verwerkt in de jaarstukken van Montfoort. Er een begrotingswijziging 2021 in voorbereiding. Daarnaast is vanuit de Rijksoverheid nog geen duidelijkheid over de compensatie voor de uitvoeringskosten van diverse landelijke Covid-19 regelingen zoals de Tozo-regeling.
- **Beheerplannen, onderhoud openbaar gebied**
Met de provincie is afgesproken dat bij de begroting 2022 alle beheerplannen up to date zijn. Bij het beeld over de beheerplannen voegen wij bij de begroting 2022 ook het meerjarenonderhoudsplan gebouwen. Zodoende is het mogelijk een integrale afweging te maken over het geheel, gedeeltelijk of niet meenemen van de financiële consequenties van beheer- en onderhoudsplannen in het financieel meerjarenperspectief.
- **OdrU – Uitvoeringsprogramma 2021**
Met de OdrU is geen overeenstemming bereikt over het uitvoeringsprogramma 2021, waardoor teruggevallen wordt op het minimaal aantal uren uit de dienstverleningsovereenkomst. De OdrU staat op het standpunt dat dit aantal uur ontoereikend is. Door frequente monitoring en afstemming tracht het college dit aantal uren niet te overschrijden.